

Skotsk terrier

Rasspecifik Avelsstrategi - RAS 2017

Rasspecifik avelstrategi (RAS) för skotsk terrier

Gäller från och med 2007. Reviderad 2017. Framtagen av rasklubben Skottefederationen.

På SKK:s Kennelfullmäktige 2001 beslutades, att för varje ras skulle utarbetas en Rasspecifik avelstrategi (RAS)

INLEDNING

SYFTE

HISTORISK BAKGRUND

POPULATION/AVELSTRUKTUR

Historia

Nuläge

SKK avelsdata

Inavelsgrader

Mål

Strategi

HÄLSA

Historisk statistik

Nuläge

Sjukdomar

Framtida risker

Mål

Strategi

MENTALITET

Historia

Nuläge

Mål

Strategi

EXTERIÖR

Historia

Nuläge

Mål

Strategi

SLUTORD och FÖRANKRING

UTLÅTANDE från SKK 2007

INLEDNING

Rasklubben Skottefederationen har som övergripande mål, att genom rasklubben och specialklubben Svenska Terrierklubben tillvarata specifika intressen för rasen genom att stödja uppfödarna i avelsarbetet samt att informera och väcka intresse för och sprida kunskap om rasen.

SYFTE

Målet med RAS är, att bevara och utveckla rasens specifika egenskaper samt verka för att avelsmässiga mål uppnås. Alla seriösa uppfödare strävar efter, att föda upp sunda friska hundar med rastypisk exteriör och mentalitet.

HISTORISK BAKGRUND

Skotsk terrier uppstod i Skottland, där små lågställda strävåriga hundar använts till grytjakt och till jakt på diverse småvilt under lång tid. Ursprungligen avsåg beteckningen skotsk terrier ett flertal raser, men så småningom homogeniserades de olika varianterna och fem närbesläktade skotska terrierrasor uppstod, nämligen cairnterrier, skyeterrier, west highland white terrier, dandie dinmont terrier samt den variant som slutligen kom att ges namnet skotsk terrier. Under många år kallades rasen populärt för aberdeenterrier. Det har dock aldrig varit något officiellt namn på rasen.

Skotsk terrier erkändes officiellt av Engelska Kennelklubben 1880 och år 1883 grundades den första rasklubben, The Scottish Terrier Club (England). År 1888 bildades The Scottish Terrier Club of Scotland.

SVERIGE

1901 visas den första skotten på utställning i Sverige. 1906 visades ännu en importerad hanhund.

1912 startade uppfödning av skotsk terrier. Under 1930-talet tog intresset fart på allvar och många nya uppfödare grep sig an rasen. Intresset för skotska terrier ökade ytterligare under 1940-talet.

Det stora intresset för rasen hade också banat väg för uppfödning av mera kommersiellt slag och temperamenten på en del av dessa hundar lämnade en del i övrigt att önska, och rasen fick genast rykte om sig att vara argsint. De seriösa uppfödarna arbetade hårt för att tvätta bort den stämpeln.

Under 1960-talet var intresset för rasen stort och många engelska skottar importerades. Skottarna var under 1970-talet en av de verkligt populära terrierrasorna och hos Svenska Kennelklubben registrerades årligen cirka 250 valpar.

1972 bildades rasklubben Skottefederationen. Intresset var stort med många rasevenemang och utställningar, som lockade många supportrar av rasen. Skottefederationens utställningsverksamhet blomstrade som aldrig förr under 1980-talet och de svenska skottarnas höga kvalitet lovprisades av engelska domare.

Trots fina framgångar för rasen på utställningar och berättigad uppmärksamhet inom hundsporten, började en viss minskning av rasens registreringssiffror och popularitet märkas.

Sedan 1980-talet har den höga kvalitén på de svenskfödda skottarna lovprisats av våra gästdomare och uppfödarkollegor i andra länder. Många uppfödare har exporterat hundar till uppfödare runt om i världen. Hundarna har varit värdefulla inslag i avelsarbetet för rasens framtid.

Rasens registreringssiffror har sjunkit sedan 1990-talet och är idag oroväckande låga, liksom anslutningen av nya uppfödare. Nya entusiaster behövs för att rasen skall gå en fortsatt gynnsam framtid till mötes i Sverige.

Utmaningen inför framtiden ligger i att försöka vidmakthålla kvaliteten och samtidigt försöka göra rasen mera känd och öka intresset för den, hos den hundköpande allmänheten.

POPULATION/AVELSSTRUKTUR

HISTORIA

Avelsbasen i Sverige, både den tillgängliga och den utnyttjade, är snäv. Svensk skotteavel har historiskt huvudsakligen varit beroende av engelska importörer, men i England har rasens numerär och generella kvalitet sjunkit, mycket p.g.a. att många gamla uppfödare och deras stora kennlar med många aktiva linjer gått i graven, och med dem, även deras stora kunskap om dessa gamla linjer. Detta har i sin tur inneburit ytterligare en begränsning av avelsbasen för de svenska skotteuppfödarna. Tillgängligt svenskfött avelsmaterial baseras dessutom huvudsakligen på närbesläktade hundar.

Ett begränsat antal hundar har importerats till Sverige från andra länder än England och förhoppningen är att dessa skall vidga rasens tillgängliga genpool, men svenska uppfödare behöver vidga sina vyer ännu mera och se sig om i hela världen, efter skottar av utmärkt typ. De bör vara så obesläktade som möjligt med de inhemska linjerna för att vara till hjälp i det fortsatta avelsarbetet.

De engelska uppfödarna har också importerat hundar från exempelvis USA och i förlängningen kommer förhoppningsvis dessa hundars ättlingar också att hjälpa till att öka den genetiska variationen inom rasen, även i Sverige.

Ett ganska begränsat antal hanhundar används i avel av rasens förhållandevis få aktiva uppfödare. Man ser en klar tendens att vissa blodslinjer dominerar bland de hanhundar som används i avel.

En avelshund/tik kan också bli överanvänd genom att söner och döttrar används mycket i avel. Det behövs egentligen bara en enda avkomma som i sin tur lämnar många valpar. Därför kan det vara av intresse att också titta på antalet barnbarn. Idealet är att många, goda avelsdjur används ungefär lika mycket.

NULÄGE

På 40 år har rasen gått från 260 valpar/år till under 50 valpar/år.

SKK AVELSDATA

Population

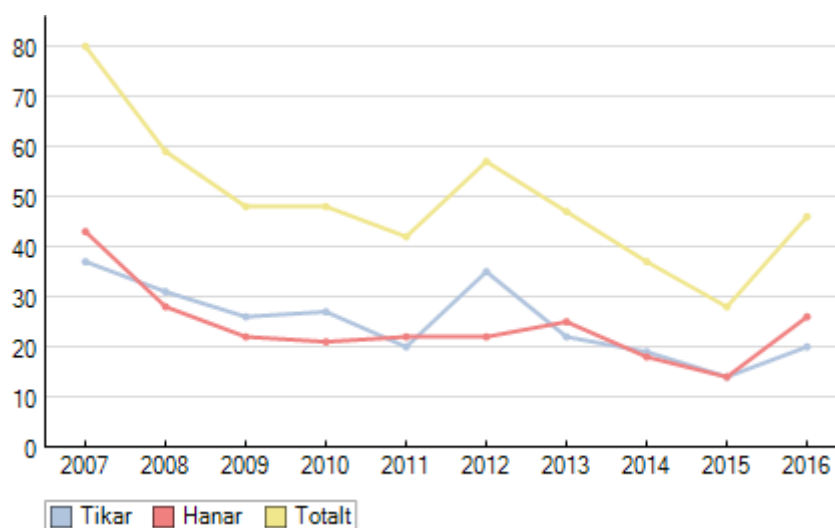
Antalet registrerade skottar har sjunkit sedan mitten av 1970-talet.

Nedan följer antalet registrerade valpar från 1949 till 2016.

(+ anger importer)

1949 114	1950 126	1951 118	1952 122	1953 167	1954 145
1955 111	1956 129	1957 118	1958 113	1959 144	1960 141
1961 139	1962 152	1963 164	1964 141	1965 137	1966 133
1967 144	1968 132	1969 141	1970 149	1971 199	1972 195
1973 234	1974 224	1975 260	1976 211	1977 208	1978 210
1979 183	1980 151	1981 123	1982 113	1983 129	1984 110
1985 126	1987 153	1988 90	1989 100	1990 128	1991 98
1992 122	1993 120	1994 140	1995 84	1996 103	1997 104
1998 69	1999 109	2000 104	2001 89	2002 78	2003 83
2004 113	2005 74	2006 71	2007 80	2008 59	2009 48+1
2010 48+1	2011 42+5	2012 57+5	2013 47+2	2014 37+7	2015 17+6
2016 46+5					

Kurva som visar registreringstatistik från 2007-2016

Antal reg/år	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Tikar (varav importer)	37	31	26 (1)	27 (1)	20 (2)	35 (3)	22 (2)	19 (5)	14 (4)	20 (3)
Hanar (varav importer)	43	28 (3)	22	21	22 (3)	22 (2)	25	18 (2)	14 (4)	26 (2)
Totalt	80	59 (3)	48 (1)	48 (1)	42 (5)	57 (5)	47 (2)	37 (7)	28 (8)	46 (5)

Målet är att varje enskild kull ska ha en låg inavelsgrad och att SKKs övre rekommenderade gräns på 6,25% (motsvarande kusinparning) inte ska överskridas. Att vi under år 2014 och 2015 har så låg inavelsgrad som 0,7 och 0,5 kan bero på att alla använda hanar är utlandsfödda och därigenom tillfört nytt blod till våra inhemska linjer. Dessa siffror kan dock se bättre ut än vad de är, då importerade hundar sällan har en fylld 5-generationers stamtavla i SKKs databas.

Ett riktmärke är att ingen hund eller tik ska lämna mer än 5% av valparna i sin generation (4-5 år).

Enligt SKKs Avelsdata under Avelsstruktur kan man konstatera, att av hanarna använda i avel under perioden 2012-2016, har bara några lämnat 5% eller mer av valparna. Motsvarande för det andra könet, har en tik lämnat 5% av valparna under perioden.

Räknat i antal blir 5% av 5 års registreringar (2012-2016) 10-11 avkommor. I numerärt mycket små eller mycket stora raser måste denna beräkning ses som ett riktmärke, som kan behöva anpassas till rasens verklighet. Antalet barnbarn bör som en följd av detta (och på samma sätt ses som ett riktmärke) inte överstiga det dubbla, dvs 20-22 avkommor. Antal barnbarn är av naturliga skäl mycket svårare att styra, men är värdefull upplysning eftersom en hund med många avkommor inte nödvändigtvis blir en "matador" om endast få avkommor går vidare i aveln och tvärtom kan en hund med få avkommor dominera aveln genom sina många barnbarn.

Avelsdata visar också att yngre hundar inte lämnat dramatiskt många avkommor eller ännu så länge, barnbarn. Här finns alltså chans att bibehålla en bra fördelning.

Går man längre tillbaks i tiden, framförallt till 1990-tal, hittar man ett antal hanar som lämnat många fler avkommor och barnbarn än vad som idag rekommenderas. Då var kunskapen om risker med överanvändning av framförallt hanar inte spridd. Idag vet vi att en viktig förebyggande åtgärd mot utbredning av ärftliga sjukdomar i en ras, är att begränsa användandet av enskilda hundar. Kombinerat med en låg grad av inavel minskas risken för att recessivt nedärvda sjukdomar (definition*) sprids.

**För att en sjukdom med recessiv arvsång ska visa sig hos avkomman krävs att båda föräldrarna bär på anlaget för sjukdomen och att avkomman ärvt sjukdomsallelen från båda föräldrarna.*

Avelsdata visar också att ingen hane, född 2008 och senare, har fler barnbarn än 19. Ingen tik född 2008 och senare har fler än 11 barnbarn.

MÅL

- *Att öka populationens storlek.
- *Att öka den genetiska variationen och bredda avelsbasen.

STRATEGI

- *Att uppfödarna tillsammans med rasklubben tar på sig ansvaret, för att en positiv information om rasen sprids, t.ex. genom att rekommendera uppfödarna, att skänka ett års medlemskap i rasklubben till nyblivna valpköpare (s.k. bjuden medlem) så att de lättare kan få information om klubben och öka sin kunskap om rasen.
- *Att utöka samverkan mellan uppfödarna, i rasklubbens regi, i form av återkommande uppfödarmöten, minst vart tredje år.
- *För att väcka intresse och knyta nya intresserade människor till rasen bör fler arrangemang ordnas av varierande slag.
- * Att nya importörer bör vara så obesläktade som möjligt med de inhemska hundarna.
- * Använda så många avelsdjur ur så många familjer, som är möjligt. Särskilt bör antal hanar som används i avel öka, för att skapa möjlighet till en jämnare fördelning mellan antal hanar och tikar.
- * Att undvika, att upprepa tidigare kombinationer.
- * En avelshund bör, under sin livstid, inte stå för mer än 5% av rasens sammanlagda registreringstal de senaste 5 åren.

HÄLSA

Uppfödarna av skotsk terrier strävar alla efter att föda upp sunda friska hundar med rastypisk exteriör och mentalitet. Att det finns sjukdomar, går det inte blunda för. Att motverka dem är ett ständigt pågående arbete.

HISTORISK STATISTIK

Åren 1977, 1984, 1992, 1997, 2000 samt 2011 genomfördes uppfödarkonferenser. På dessa konferenser diskuterades framförallt olika sjukdomar, fertilitets- och valpningsproblem. I Agrias Breed Profile 2006-2011 framgår, att skottarna har fler fall än genomsnittshunden vad gäller reproduktion, tumörer och hormonrelaterade sjukdomar. Rasen ligger även högt riskmässigt vad gäller leverrelaterade diagnoser.

När det gäller kejsarsnitt visar trenden en svagt sjunkande siffra från 0,5 (varannan kull född med snitt) till 0,2 (var femte kull född med snitt). Om detta beror på det sjunkande antalet födda kullar eller att uppfödarna lagt sig vinn om att använda avelsdjur ur snittfria linjer, får vara osagt.

NULÄGE

Vanliga sjukdomar

- * Cancer
- * Cushing
- * Onormala blodlevervärden (sjukdom ?)

Mindre vanliga sjukdomar

- * Demodex
- * Dilaterad Cardio Myopati, DCM (1 diagnositerat fall. Finns inga fler dödsfall inom familjen, kan den anses sällsynt.)
- * Thyroidea (Sköldkörtelhormon)

Numera mycket sällsynta sjukdomar

- * Epilepsi
- * Skottekramp
- * von Wildebrands

Sjukdomar förekommande utomlands

- * Cranium muskular Osteopati, CMO (har påvisats i Europa)
- * Wobblers och Ataxi (mkt vanligt i USA)

Svårigheten med att förbättra reproduktionen går att dela upp i två delar.

De är; att få tikar dräktiga samt att minska antalet kejsarsnitt.

Det finns en risk att uppfödare väljer att snitta en tik, i förebyggande syfte, för att vara säker på att få levande valpar, när de äntligen lyckats få tiken dräktig.

Ett tredje problem, i sammanhanget, är att flera valpar dör under första levnadsveckan, trots att tikarna tar god hand om sina valpar.

Frågan är dock, varför så få tikar blir dräktiga?

Beror det på bakterier eller avelsdepression p.g.a. att vi använt familjer för nära varandra, därav sämre fertilitet eller finns det någon annan variabel? Detta måste utredas och detta kan vi bara göra med gemensamt arbete.

När det gäller cancer vet vi lika lite, som humanläkarna gör, men med de hormonrelaterade sjukdomarna vet vi, att både Cushing och Thyroidea är hormonstyrt. Vi vet dock inte arvs gången eller vilka hundar, som är anlagsbärare. Detta är definitivt ett ämne att ta upp på en kommande konferens.

FRAMTIDA RISKER

Om det inte kommer in nytt friskt blod bland våra avelsdjur, liksom nya entusiastiska uppfödare, är risken stor att rasens numerär minskar ännu mer och att hälsoläget försämras.

Det är därför särdeles viktigt, att vi som uppfödare går samman och åter igen med gemensamma krafter kämpar mot sjukdomar och för rasens överlevnad och reproduktion. En ökning av välinformerade uppfödare är av stor vikt.

MÅL

- * Att förbättra den generella hälsostatusen
- * Att höja fertilitet
- * Att minska antalet kejsarsnitt
- * Att minska antalet döda valpar i samband med valpning och den första levnadsveckan.

STRATEGI

- * Att uppfödare informerar varandra om, i vilken kombination hälsoproblem uppstått.
- * Att uppfödare vid val av avelsdjur alltid gör en riskanalys av den planerade kombinationen mot information, som finns i uppfödarleden.
- * Att uppfödare bara använder sunda och friska individer i avel.
- * Att uppfödare i första hand använder avelsdjur från självvalpande linjer.
- * Att skicka ut en enkät till uppfödarna angående parade tikar som går tomma, för att få ett mätbart svar på problemets storlek av fertiliteten.
- * Tikar bör inte användas i avel före 24 månaders ålder.
- * Hanar bör inte användas i avel före 15 månaders ålder.

MENTALITET

HISTORIA

Skotsk terrier är enligt rasstandarden en jakthund, men numera används rasen enbart som sällskapshund. Intresset för jaktmeritering är så gott som obefintligt bland uppfödarna, men rasen visar ofta prov på jaktegenskaper i vardagslivet.

NULÄGE

Ett fåtal skottar deltar på viltspårprov, lydnadsprov och bruksprov. Några enstaka har blivit viltspårchampion, men flera har godkänt anlagsprov i viltspår. Några har tagit lydnadsprovdiplom, även i högre klasser. 8 skottar har genomgått MH (Mentalbeskrivning Hund) och 4 BPH (Beteende- och Personlighetsbeskrivning Hund) mellan 2007-2016 och har därmed känd mental status.

Rasen ansågs vara kärv och stundtals väl hetlevrad och aggressiv, främst under 1940-talet, då många oseriösa uppfödare, födde upp dem i rent spekulativt syfte.

Den skotska terrierns mentalitet har utvecklats mycket positivt och den absoluta merparten av dagens skotska terriers har ett öppet och vänligt temperament i kombination med ett stort mått av självständighet och envishet.

MÅL

* Att rasen har så goda mentala egenskaper, så att hundarna fungerar i samhället och uppvisar bra mentala egenskaper, som mod, öppenhet, sällskaplighet och intelligens, som bl.a. efterfrågas i standarden.

STRATEGI

* Att periodiskt skicka ut en enkät till hundägarna, för att få in mer fakta om hur de uppfattar sin hunds mentalitet.

* Att uppmana fler, att delta på BPH.

EXTERIÖR

HISTORIA

Rasens exteriör finns beskriven i rasstandarden, som är en direkt översättning av hemlandet Storbritanniens standard. Texten beskriver en förhållandevis liten, djup, kraftig och lågställd hund med sträv päls och fria rörelser – aldrig långsträckt eller finlemmad.

NULÄGE

De svenska skottarnas exteriör har lovprisats under många decennier och de bästa svenskfödda hundarna vinner idag höga utmärkelser på hundutställningar över hela världen. Stor enighet har under lång tid funnits kring det exteriöra idealet. 1988 hölls ett symposium med tonvikt på rasens exteriör med rasens ledande engelska auktoriteter, som föredragshållare.

Svenska skotteuppfödare har generellt sett lyckats väl med att förbättra fronter och framställ, bett och huvuden, samt kroppar och benstommar. Men på vägen dit har man tappat, fertiliteten, överlevande valpar samt fått hormonrelaterade sjukdomar genom att ideligen välja redan hårt använda linjer. Linjeavel dubblar inte bara de positiva eftertraktade egenskaperna, utan också sjukdomsanlagen, som *alla* individer bär på (oftast dolda).

MÅL

* Att fortsätta föda upp skottar, med utmärkt exteriör, som överensstämmer med standarden.

* Att vidga avelsbasen genom att använda hundar av utmärkt typ och bra exteriör, men så obesläktade som möjligt.

* Att vara beredd att göra avkall på den högt lagda exteriörribban, till förmån för att främja hälsoläget.

STRATEGI

- * Att ställa ut och meritera så många individer som möjligt av uppfödningen, så att även syskon blir synliga och därmed ge en bättre helhetsbild av den befintliga populationen.
- * Att upprätta ett gratis avelsregister på Skottefederationens hemsida, så att inte fina hundar glöms bort, som kan tillföra och bredda den viktiga genpoolen.
- * Att hålla diskussionen levande angående prioriteringar, genom faktabaserad information på regelbundna rasträffar och publikationer i Skotte Nytt/hemsidan.
- * Att fråga sig: Vad är viktigast, att beakta vid uppfödning, nu när rasen är så liten? För hunden själv är en funktionell exteriör nr ett.

SLUTORD

Tänk extra på en av SKK:s grundregler – ”att till avel endast använda hundar, som är friska, dvs. inte uppvisar tecken på sjukdom eller funktionshinder och inte heller har eller uppvisar tecken på genetisk belastning, som innebär ökad risk för att avkomman skall uppvisa sjukdom eller funktionshinder”.

FÖRANKRING

Denna revidering har arbetats med under lång tid av ett flertal personer. Ett förslag har presenterats på rasklubbens hemsida. Synpunkter inkom därefter från uppfödarleden, vilka styrelsen tagit till sig och sedan slutfört arbetet 2017.

SKK/AKs utlåtande från 2007 bifogas.

Informationen har hämtats från:

SKK:s Avelsdata

Agrias, Svelands, Folksams och Dinas statistik.

Utlåtande över RAS för skotsk terrier

Undertecknade har på SKK/AK:s uppdrag granskat Svenska Terrierklubbens och Skottefederationens avelsstrategi för skotsk terrier.

Strategin är genomarbetad och korrekt förankrad i medlemskåren. Följande kommentarer kan tjäna som förslag i ert fortsatta arbete med RAS.

Avelsbasen

- Om målet är att öka rasens popularitet borde målformuleringen vara mer positiv, d.v.s. att man önskar öka registreringssiffrorna och gärna också mätbart, visst antal till en bestämd tidpunkt.
- Beträffande strategierna för detta; har man funderat över om det finns något annat än utställningsarrangemang att samlas kring.
- Ett mål som handlar om att inte öka inavelsgraden är kanske inte så verkningsfullt. Vore det möjligt att ange ett mål för sänkning av inavelsgraden i rasen som helhet, samt en maxgräns för enskild kull? En bra rekommendation är också att inte upprepa kombinationer. Man kan också tänka sig att uppmuntra uppfödarna att söka obesläktade linjer utomlands.
- Har man försökt beräkna den effektiva/tillgängliga populationen för att om möjligt hitta ytterligare avelsmaterial i den svenska stammen?
- Har man studerat sambandet mellan ökad inavelsgrad och minskande kullstorlek?
- Antalet barnbarn ett avelsdjur kan tänkas få är betydligt svårare att påverka än antalet direkta avkommor. Kanske man också kan fundera över hur man ska minska risken att hundar överanvänds. Gärna också ange max antal valpar efter ett avelsdjur om man har för avsikt att sänka inavelsgraden hos rasen.

Mentalitet

- Rasens temperament beskrivs i mycket positiva ordalag – är detta grundat på någon hundägarenkät, eller hur man vet det? Speglar detta påstående uppfödarnas eller hundägarnas uppfattning om rasen?

Hälsa

- Reproduktionsförmågan hos skotsk terrier anges som god. Begreppet bör dock inte begränsas till att avse antal valpar i kullen och tikens skötsel av valparna, utan även förmåga att para sig, blir dräktig och framförallt föda valparna. Med tanke på rasens extremt höga andel kejsarsnitt känns påståendet lite egendomligt.
- Rasen uppges ha nio gånger högre skadefrekvens än medelhunden vilket är en ganska alarmerande siffra. Kan statistiken analyseras och göras tillgänglig för hundägare och uppfödare, så att man får allmän kunskap om vilka åkommor som är vanligast och innebär mest lidande för den enskilda hunden, för att sedan göra en prioritering.
- Det är förståeligt att man vill värna om den höga exteriöra kvalitet man uppnått, men kanske man behöver fundera över om man kan ge något avkall på detta, till förmån för ökad avelsbas och minskad inavelsgrad, i syfte att förbättra rasens hälsoläge.

Mariefred 070606

Anna Uthorn

Elisabeth Rhodin